

מקום הנחת התפילין

קטעים משוע"ר – הקשורים לנושא השיעור

שוע"ר סי' כז

ב צריך להניחה בגובה הבשר שבפרק הזרוע שבין המרפק שקורין (אולעמבוגין בל"א) להכתף וזה המקום נקרא קיבורת, אבל לא יניחנה למעלה מהקיבורת דהיינו שלא יניחנה למעלה מחצי הפרק שבין המרפק לכתף, ואפילו בחצי התחתון של זה הפרק לא יניח בתחתיתו ממש למטה מהקיבורת, שנאמר ושמרתם את דברי אלה וגו' צריכה שתהא שימה כנגד הלב וזהו קיבורת שהוא מכוון ממש כנגד הלב. לכן צריך שיטה את התפילין של יד לצד הגוף מעט בענין שכשיכוף הזרוע למטה תהא התפילין של יד מכוון כנגד לבו ממש.

ד מנהג יפה ונכון שיהא היו"ד של הקשר תפילין של יד נוטה לצד הלב והתפילין של יד עליו לצד חוץ.

ה יש לזהר שלא תזוז היו"ד של הקשר מהתפלה מהטעם שנתבאר בזה.

ט אטר יד ימינו אם עושה כל מלאכתו בשמאלו יניח תפילין של יד בשמאלו שהיא ימין של כל אדם. ואפילו עושה כל מעשיו בימין של כל אדם אלא שכותב בשמאלו יניח תפילין של יד בשמאלו שהיא ימין של כל אדם, שנאמר וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין, ומדקשירה בימין מכלל דהנחת תפילין של יד על שמאל דביד שהוא כותב בה צריך לקשור את התפילין של יד על היד שכנגדו. אבל אם כותב בימין של כל אדם אע"פ ששאר כל מעשיו עושה בשמאל של כל אדם, ואפילו הוא כותב גם כן בשמאל כל אדם, כיון דכותב גם כן בימין של כל אדם (בה הוא) צריך לקשור את התפילין של יד על היד שכנגדה, ואצ"ל אם הוא שולט בשתי ידיו בשוה שהוא מניח על שמאל של כל אדם.

י במה דברים אמורים כשנולד אטר יד אבל אם אח"כ הרגיל את עצמו לכתוב בשמאלו ושאר כל מעשיו עושה בימין אין דינו כאטר אלא מניח על שמאל כל אדם שהרי היא יד כהה שלו אבל אם הרגיל את עצמו לעשות כל מעשיו בשמאל יניח על ימין כל אדם שהרי היא יד כהה שלו.

יא שיעור אורך רצועה של תפילין של יד כדי שתקיף את הזרוע ויקשור ממנה את הקשר ותמתח רצועה א' עד אצבע אמצעית ויכרוך ממנה על אצבעו ג' כריכות ויקשור.

יב נוהגין לכרוך סביב הפרק שבין היד להמרפק ז' כריכות. ויש לכרוך בפרק התחתון של האצבע האמצעי ב' כריכות ובפרק העליון כריכה אחת.

יד בין עיניך האמור בתפילין של ראש זהו גובה שבראש, או אינו אלא בין עיניך ממש, נאמר כאן בין עיניך ונאמר להלן לא תשימו קרחה בין עיניכם מה להלן בגובה שבראש במקום שעושה קרחה אף כאן בגובה שבראש מקום שעושה קרחה. וצריך להיות כל התפילין במקום שעושה קרחה דהיינו שקצה התחתון של התיתורא יהיה מונח על מקום התחלת עקרי השער במצחו. ונמשך המקום הראוי להיות תפילין של ראש עד סוף מקום שמוחו של תינוק רופס, דהיינו שהקצה העליון של התפילה לא יהיה מונח למעלה ממקום שמוחו של תינוק רופס.

טו צריך שיהיה הקשר של תפילין של ראש מאחורי הראש למעלה בגובה העורף שהוא סוף הגולגולת והוא כנגד הפנים.

טז צריך שיהיה הקשר באמצע העורף ולא יטה לכאן או לכאן.

יז וצריך שיהא המקום שבקשר שנראה כעין דלי"ת לצד חוץ ולא כלפי העורף וה"ה בקשר תפילין של יד צריך לזהר שלא יתהפך.

יח צריך לכוין הקציצה שתהא באמצע רוחב הראש כדי שתהא כנגד בין העינים.

יט צריך שיהא צד השחור שברצועות לצד חוץ ולא יתהפכו הרצועות בין בתפילין של יד בין בתפילין של ראש ואם נתהפכו בשוגג מדת חסידות להתענות ואין להקפיד שלא יתהפכו אלא מה שמקיף את הראש ואת הקיבורת פעם א' אבל מה שכורך אח"כ וכן מה שמשתלשל לפניו מהרצועה של תפילין של ראש אין צריך להקפיד כלל שלא יתהפך לפי שאינן מעיקר המצוה.

כ ישלשל הרצועות של תפילין של ראש ויהיו תלויים מלפניו וקבלו הגאונים שצריך שיגיעו עד הטבור או למעלה ממנו מעט. ורוחב הרצועות של תפילין של יד ותפילין של ראש קבלו הגאונים שיהא כאורך שעורה לפחות.

כא אם פחת משיעור אורך רצועה של תפילין של ראש וכן אם פחת משיעור רוחב הרצועות בין תפילין של יד ובין תפילין של ראש אם אינו מוצא רצועות אחרות מניחן כמות שהן מפני שכל השיעורים הללו לא נזכרו בגמרא.

שוע"ר סי' לב

סט הלכה למשה מסיני שיכרוך על הפרשה שער בהמה או חיה הטהורים ... וחכמי הזוהר הזהירו ואמרו שיהיה קצת שער זה יוצא חוץ לבתים של ראש פחות מאורך שעורה, יש אומרים שהשער היוצא יהיה מפרשת קדש וי"א מפרשת והיה אם שמוע וטוב שיצא מפרשת והיה אם שמוע בצד הפונה לפרשת קדש.

שוע"ר סי' לד

א סדר הנחת הפרשיות של ראש בבתים קבלו חכמים קדש והיה כי יביאך בימין הקורא שהוא האיש העומד כנגד המניח ושמע והיה אם שמע משמאל הקורא שהוא ימין המניח ואפילו אם המניח הוא איטר אין הולכין אחר ימין ושמאל שלו אלא אחר ימין ושמאל של הקורא דהיינו ימין ושמאל של כל אדם.

ג ויש בסדר זה מחלוקת ישנה בין הגאונים הראשונים ונחלקו ג"כ בזה רש"י ור"ת.

רש"י וסייעתו מפרשים דברי חכמים שמע והיה אם שמע משמאל שמאל זו התחלתה היא מאמצע ראש המניח, שבי פרשיות הראשונות הן בשמאל ראש המניח שהוא ימין הקורא ושתי פרשיות האחרונות הן מאמצע הראש לצד ימינו שהוא שמאל הקורא, ותחלת שמאל זו היא פרשת שמע ואחריה פרשת והיה אם שמע, ונמצא שפרשת קדש הוא בבית החיצון משמאל המניח שהוא ימין הקורא ואחריה והיה כי יביאך ואחריה שמע מימין המניח שהוא שמאל הקורא ואחריה והיה אם שמע בבית החיצון, ונמצא שהקורא כשקורא כדרכו מימינו לשמאלו קורא אותן כסדרן כמו שהן כתובות בתורה, שכמו שכתובתן צריכה להיות כסדרן כך הנחתן בבתים צריכה להיות כסדרן לגבי הקורא.

אבל ר"ת וסייעתו מפרשים מה שאמרו חז"ל שמע והיה אם שמע משמאל שמאל זו התחלתה היא בבית החיצון שמימין המניח שהוא שמאל הקורא, ושם נותנין פרשת שמע, ואחריה והיה אם שמע בבית הסמוך לו המתקרב יותר לימין הקורא, ונמצא שפרשת שמע היא בבית החיצון שמימין המניח ופרשת קדש בבית החיצון שבשמאלו, וסימן לדבר הוא שיניין דהיינו שיניין של קדש ושמע אצל שיניין שבצדדי הבתים החיצונים ופרשיות והיה כי יביאך והיה אם שמע הן באמצע וסימן לדבר הווי"ת סמוכות זו לזו.

ולפי שכתובתן כסדרן לדברי הכל לכן בפרשיות של יד שהן נכתבות בקלף אחד צריך להניח חלק פרשת והיה אם שמוע ויכתוב תחלה פרשת שמע בקצה הקלף ואח"כ לפני פרשת והיה אם שמוע.

פסקי הסדור הלכות תפילין

ויזהר שלא יזח הקשר של יו"ד מן התפלה של יד. ורשאי לכרוך הרצועה סביב התיתורא כדי לחזקה על היד אבל לא סביב הקציצה (ויש כורכין ב' פעמים סביב התיתורא בכדי שיהיה כמין שי"ן עם הרצועה המהדקת את התפלה על היד). ואח"כ עושין שבעה כריכות על פרק הזרוע המחובר אל היד.

ואח"כ יניח את של ראש בגובה הראש ויזהר שיהא באמצע רוחב הראש ממש, שהרי אמרו קדש והיה כי יביאך מימין ושמע והיה אם שמוע משמאל, ובתפילין דרש"י שהפרשיות כסדרן אין בין ימין לשמאל אלא משהו דהיינו החריץ שבין והיה כי יביאך לשמע, על כן צריך ליזהר בזה מאד.